

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dormi Secvre: Vel Cynosvra Professorvm Ac Stvdiosorvm Eloqventiæ,

in qua Centvm Et Viginti Themata Oratoria. Non Solvm Stvdiosis, Sed &
Professoribus eloquentiæ, ac pietatis veræ amantibus utilissima &
pernecessaria explicantur ; Cum Indice rerum atq[ue] verborum locupleti

Tympe, Matthäus

Coloniæ Agrippinæ, 1650

IX. Parænesis ad quotidianum examen conscientie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39015

Superstitiosa ambitio Romanorum imperium sustulit. Idem olim vanissimè objecerunt Pagani, sed Orosius, venerabilis ille sacerdos; septem libros in istos doctissimè scripsit, in quibus imperium civile religione firmiter muniri, quam ulla ex parte laebe factari probat: si enim Deus & reges, & regna dedit quid magis reges & regna decet, quam religio, quæ est cultus & odoratio Dei?

Historias sacras & profanas legite, toties populus Dei miraculose vicit; quoties seriò religionem coluit: ab ea quoties defecit, toties ut pulvis ac stipula coram hoste fugit. Græci augustum diu tenuerunt imperium; at contempta religione, in vallum suorum phantasmatum præcipitanter lapsi, velumque tartaræ ignorantia non sine jactura imperii sub Turcica tyrannide & olim diu senserunt, & nunc (proh dolor) sentiunt.

PERORATIO. Valeant igitur & faceffant longè Machiavellani, valeant Athei nostrorum temporum, qui sentient, sentient, inquam, tandem Rempublicam sine virtute ac vera religione esse quasi plumbeam regulam, sine manu artificis, ideoque diu manere salvam non posse.

IV. PARÆNESIS AD QUOTIDIANUM examen conscientia.

EXORDIUM à summa hominis miseria, quòd etiã suscepta gratia, & magna gratia, & cum in lege sit gratia; nihilominus vitam sine defectibus ac peccatis venialibus agere non possit. Nam Ecclesiastes ait: Non est homo, qui non peccet. Et Ioannes: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, Et: In multis offendimus omnes. (Vide P. Alvarez de vita religiosè inst. sect. 2. cap. 8. Viridarium Busai: Ioan. Bonifacium lib. 3. de inst. Christ. pueri, pag. 367. Orat. de Religio-

Eccles. 7.

6. Ioan. 1.

Iacob. 5.

ne: conc. Ioan. Oforij Tom. 4. & erat. sex P. Martini del Rio de notitia (us.)

PROPOSITIO, Cùm unica superfit compediōssima conservandi pulchritudinem animæ nostræ illibatam ratio, si triplici eam sigillo obfirmemus, quotidiani examinis, lectionis, & orationis, quotidianum examen conscientia paucis commendabo.

CONFIRMATIONIS. I. *Locus à necessitate huius disquisitionis.* Si saxis vel lignis similes essemus, facile hoc examine carere possemus. Ligna semel dedolata, lapides semel levigati permanent, quales eos faber, ascia vel celtre formavit, sed homo similis est arbori crescenti, vel vitis palmiti, quæ duo sæpius expurganda & circūcidenda, ne nimiū luxuriēt, inutili fronde, aut superfluo stolone, & ne campis vel similibus pestibus exedantur. Homo similis est navigio, cui semper à summo aqua illabitur, quod citò mergatur, nisi ad haustum continuus nautarum labor exhaurientium sentinam desudet. Sicut corporeis membris evaporatione per puros fuliginosi & mali humoris semper aliquid sordium accessit; quare si caput non pectas, laborabis porrigine; si oculos non colluas, lemias; si dentes non defrices, scabritie; si faciem non mundes, illuvie; si non aptes ac resces ungues, in imo quidem rediviosi fient, à summo nigrescent, & aquilarum more excrescent; si pedum curam negligas, pedore obsolescent? Sic anima tota propter fomitem concupiscentiæ, cuius perennis scaturigo tetram mephitim exhalat, paulatim contaminabitur, & ejus facies supra carbonem denigrabitur; atque ita pederentim à Christo lora & restaurata illa imago & similitudo Dei inveterascet, & fiet prototypo dissimilima. Tam necessaria est cura huius examinis.

II. Lo.

QUOTIDIE EXAMINANDA. 25

II. Locus ab incommodis negligentia & omissionis hujus examinis, & contra à fructu eiusdem.

Hæc omissio est quædam rabes animum exedens, est scabies seu lepra potius clancularia, minuta, sed crebra pustularum lethaliæ congerie animam instar nebeculæ pulverulentæ occupans & obtegens. Primò quidem virtutes omnes & robur internum depascitur, mox earum loco peccata varia introducit. Vtrumq; Salomon nobis significavit his verbis: *Per agrum hominis pigri transivi, Prov. 24.*

& per vineam viri stulti: & ecce totum repleverant urtica & operuerant superficiem eius spina, & maceria lapidum destructa erat. Vult eum, qui vineam cordis sui, & animi agrum negligit excolere, non modò paulatim muro & sepimento divinæ gratiæ nudari, sed etiam vacuum fieri fructu virtutum & bonorum operum, & malis affectibus, propensionibus, peccatis repleti, tandemque ab egestate & boni omnis inopia, fame atque siti spiritus, sic opprimi repenti & inexpectatò, ut à celere cursore tardi & desides; & sic inevitabiliter, ut inermes & imbecilles, à forti & benè armato opprimuntur, subdit enim: *Et veniet tibi quasi cursor egestas tua, Matt. 13*
mendicitas quasi fur animatus. Nonne hoc pacto zizania, dormiente patrefamilias excreverunt; nonne cum dormiret Isbozeth, à latronibus fuit jugulatus? nonne pigri & malè feriati domum stillicidia tandem demoliuntur?

Non ignorabat hoc David Rex, ideò quæsitur *Psal. 70.*
sui quotidianus: *Meditatus sum, inquit, nocte cum Sollicita ex-*
corde meo, & excitabar, & sapiebam spiritum meum, aminatio a-
non obiter non leviter, non curiose; sed rimabar *nimi rotun-*
intentus omnes consciëntiæ meæ angulos, & quid *dit vires, vi-*
quid minutissimi pulvisculi inveniebam id totum *rusq; pecca-*
cum ramento everrebam. Non sibi blandiebatur, *ti. Cap. 39.*
non excusabat; sed Caronianam sui censuram pe-
ragebat, & secretam cordis sui etiam intentionem

Cap. 8.
Esa 2.
In Job. lib.
c. 22.

piscabatur. Erat qualis ille bellator fortis equus apud Jobum, qui viros fortes strenuè, cum diabolo præliantes significant, de quo inter cetera legitur, terram ungula fodit, incessanter scrutans animæ recessus, & secreta, & cum Ezechiele parietem crebris perscrutationum ictibus perfodiens. Censet B. Gregorius hoc nobis ab Esaia præcipi his verbis: *Ingrederi in Petram, abscondere in fossa humo à facie timoris Domini.* Petram ingreditur, qui cordis sui duritiem penetrat; à facie timoris Domini humo defossa absconditur, qui terrenas cogitationes egerens in humilitate montis se abscondit. Igitur hic est primus examinis gradus, inquirere in omnia tori diei dicta, facta, cogitata, volita, & prætermissa. Proximus præcipit, ut cum quærendo deprehenderimus errores & defectus nostros, non studeamus illos excusare vel minuere; sed accusemus nosmet ipsos, & amaro simus animo, quod Deum toties offenderimus.

B. Dorotheus serm. 7.
B. Ephre, orat. de vita religiosa.
B. Bas. serm. 4. de iust. Mon.
S. Chrysostr. ser. de pæn. & hom. in Psalm. 4. serm. 31.
Cap. 28.

Negligentiam nos accusandi & deprehendendi SS. Patres existimant potissimam esse causam, cur tam facile perturbemur, cur tam cito excandescamus, si forte nos alius reprehendat. Qui autem se sedulo examinet, hunc facile cunctas injurias, damna, detrimèta, pressuras laturum, eò quòd culpas suas detestans, se his, & majoribus malis, dignum reputet. Ita hæc accusatio pacem parit ab externis procellis interius etiam animum tranquillat, quia magnam adfert conscientie securitatem. Nam & flagella conscientie malæ avertit, & pænam delictis debitam dispungit, & *cor suum*; (ut Jeremias de tertia examinis parte loquitur) *in viam rectam* (per emendationis propositum) *dirigit*, quoniã præteritæ culpæ amatorem exhorrescens, futuram cavet fugitque. In Deuteronomio Deus jubet eum, qui ad requisita naturæ egreditur, baltheo paxillum illigare, & paxillo fossam circumcirca effodere, & deniq; terra effosa

effossa lordes obnuere. Quo præcepto S. Gregorius ceteros admoneri, ut jugiter accincti nostrim reprehensione compunctionis stylo terram cordis nostri effodiamus & sic effosso pulvere stercore & detrimenta animæ, (hoc est, vitia & imperfectiones) contegamus. Addit nos tum demum securos fore, & equum illum Jobi probe imitatuos, qui postquā solidum ungula fodit terram exultat audacter, & in occursum pergit armatis. Quid enim timeat, qui Deum sibi hac discussione, & condemnatione sui propitiavit? scit Deum non bis punire id ipsum, sed gaudere iudicio preveniri. Rectè Apostolus: *Si nos ipsos dijudicaremur, non unquodque iudicaremur.* Talis autem se jam dijudicavit. Sciebat id Jobus, qui ait: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non pareeret delinquenti.* Vereri illic est cum timore considerare, & examinare, & à seipso pœnam exigere, ut sic pœnam à Deo infligendam preveniret, & damnationem evitaret.

1. Cor. 11.

Cap. 9.
Non prius
abdormiscas,
quam Deū
dici placatū
propitiumq̄
reddideris.

III. Locus ab exemplis, à dictis Sanctorum, & Gentilium. B. Ignatius Societatis Jesu fundator, in horas singulas sese interius colligebat, & hoc operū suorum examen præstabat usq; ad mortis horam.

Non mirum hoc præstitisse Viros Sanctos, cum & Ethnici id fecerint. Cicero ait, se in quavis nocte tria considerasse, quid præcedenti die cogitaverit, quid dixerit, quid fecerit. Virgilius in Epigrammate, *vir bonus* ait,

*Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
Omnia quàm longi reputaverit acta diei.*

Pythagoras monebat discipulos, ut quoriescumque domum redirent, scrutarentur in animo: *quid prætergressus, quid gestum in tempore quod non?* Aulonius hoc examen viri boni ac sapientis officiū esse censuit, & cum mundana vicissitudine superiorem, & quasi mundi securum canit, *qui iudex ipse sui, totum se explorat ad unguem: qui se iusto trutina*

Quid quodque die dixerim, egerim, audierim, cogitaverim commemoro vesperi, ait Cic. lib. de Senect.

Hier in lovin. Auson. Sid. B. 16.

examine

examine pensat. S. Chrysoſtomus in epi. ad Hebr. ait: Sicut nauta, priusquam à portu discedat, navim reparat, velum componit, & universa quæ ad navim pertinent, refarcit, reficit; postquam verò navigationem confecit, quia multa incommoda navis patitur, eam iterum conspicit ac reficit: ita homo initio diei, cum navigationem inchoat, in hoc mari magno ac spatioſo, proponat universa rectè agere, & in Dei gloriam cuncta ordinet ac dirigat. Nocte autem, cum navigationem finivit, damna, quæ passus est, consideret, ut illa refarciat. S. Antonius huius erat author examinis: quia etiam ut quæ turpius acta essent scriberentur admonuit, ut lectionem pudor, pudorem emendatio sequeretur.

*Niceph. lib.
8. cap. 40.*

*Lib. 3. de ira
cap. 36.*

Animus, ait Seneca, quotidie ad rationem reddendam vocandus est: faciebat hoc Sextius, ut consummato die, cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum, quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte meliores? desinet ira, & erit moderatior, quæ sciet sibi quotidie ad iudicem esse veniendum, &c.

*Lib. Medit.
c. 5. Exami-
nans se in-
ducat perso-
nam alteri-
us, imagine-
tur se esse a-
lium vel ini-
micum sui,
propter phi-
lantiam ne-
mo censor
satis idoneus
censendus.*

EPILOGUS constabit adhortatione ad accuratum & exquisitum conscientia examen. Nemo igitur negligat saluberrimum hoc consilium S. Bernardi: In te nihil maneat indisciplinatum: pone omnes transgressiones ante oculos tuos: Statue te ante te, tanquam alium, tunc demum securus eris, te tibi iustum iudicium dixisse, cogita quantum proficias, quantum deficias, qualis sis in moribus, & qualis in affectibus: quàm sis Deo similis, vel quàm dissimilis; quàm propè vel quàm longè, non locorum intervallo, sed morum affectibus. Hæc S. Bern. Demens omninò censendus, qui non mavult omni studio & vigilantia animam suam custodire, quam æternas ob infidam tutelam pœnas subire. Nonne præstat

præstat nos ipsos ungula cor nostrum fodere, quam dæmonum tartareis unguis postea sulcari, nonne est optabilius spiritum suum scopare, & everrere, quam terribilem illam scopationem ultimi iudicii præstolari?

Ideò Hymenæus & Alexander circa fidem naufragaverunt, quia bonam conscientiam repulerunt. Quo putatis modò? curam illius neglexerunt, quia non illam sæpè discussertunt, non in examen vocarunt: sic flagitia flagitiis, culpas culpis cumularunt, sic operi facinoribus, & oppressi tandem hæretici facti sunt. Post hoc examen tollite vos, & amputate omnes causas, occasiones, & radices peccatorum, ne iterum pullulent. Nemo mihi prætexat occupationes aut impedimenta: nam nemo tam districtus est vestrum, quàm fuit Rex David; qui tamen singulis noctibus spiritum suum scopabat, ne à Domino in scopa terente scoparetur. Sunt hoc etiam tempore Reges & Principes, multarum provinciarum curis distracti, qui tamè vesperi multum temporis huic impendunt curæ: illis hoc tempus superest, & vobis deest? præ illis merè otiosi estis. Quæ sunt istæ occupationes tot tantæq; , ut queant saluti animarum vestrarum præponderare?

Si deest vobis tempus ad semel vesperi discutendam conscientiam vestram, aliquam partem studiis vestris detrahitte, tertiam, quartam, decimam, duodecimam, vicefimam, quid minus potestis saluti vestræ dare? adeo vobis vilis est salus animæ, ut cæteris omnib⁹ post habeatis? non agnoscitis dæmonis suasionem? abjicite, objicite illi dictum ipsius: *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua.* Omnia mihi corporali huic vitæ postponenda, & graver pro animæ meæ incolumitate, pro vita æterna, pro præmio beatitudinis, pro clara Dei visione, pro inenarrabilis gaudii

*Considera
quo te pacto
habueris cū
Deo, tecum,
& cum pro-
ximo in di-
ctis factis, &
cogitatu.
1. Tim. 15.*

Psa. 76. 7.

*Diei colas
Etas sordes
nocturne ex-
amine tollas
in occulto
mentis tri-
bunali ju-
dica respice.
Iob. 2.*

gaudii fruitione, aliquid deducere lectio fortassis Grammaticorum, (qui de litteris accentibus, syllabis altercantur; Lectio Poëtarum, (in quibus obscena nō pauca, & cognitione indigna) lectio historiae (quæ vana incerta, falsa nō raro propinat) lectio Philosophorum, (in quorum Lycæis multa spinosa, altercata, ridicula, contentiosa) lectio Medicorum, (quorum libri licet ægroto corpore febres depellant, vestra tamen quo pacto servetis animas vos nunquam docebunt,) lectio Juris prudentum, (qui docent quo pacto res nostras tueamur, non verò quomodo caecodæmonis accusationem elidamus, aut Dei iudicis sententiam irritam faciamus) de lectione Theologiæ, quam Scholæ suppeditant, quæ virtutum definitiones, divisiones, & egregia alia nobis suggerit; tan è ita demum utilia nobis futura, si prius nos ipsos discutiamus, nos ipsos expurgemus, & meliores esse conemur: alioquin hæc omnia noxiam & pestilentē scientiam nobis suppeditabunt, quæ inflabit potius, quam ædificabit, & quam qui apponit, apponit laborem. Neminem ab his studiis deterreo, nec res laudatissimas vitupero. Si quis studia hæc amat, & ego: si quis illis operam impendit, & ego. Non vos ab illis revoco, sed ut aliquid etiā utiliori studio impendatis adhortor: & hoc assero, si nimio somno, si desidæ, si otiosis confabulationibus, si crebris discursationibus, si cæteris vanis, & noxis rei pretiosissimæ & irrecuperabilis (tempus dico) dilapidationib⁹ modum feceritis, supererit, quod animæ, quod examini quod Deo, quod vestræ salutis detis? Date igitur quod quisq; potestis: date vobis: datis vestrum curæ, cur non animæ? datis corpori: quid corpus, nisi vestimentum? *sicut vestimentum veterascet, anima vero æternum permanet.* Corpori curando datis? datis ancillæ, date etiam

1. Cor. 8.
Ecc. 1.

etiam huic reginæ, ut queat Deo tandem astare, amicta virtutum varietate, splendens auro & margaritis rectè dictorum factorumq;

Vide Chrysoft. Hom. 42. & 43. in Matth. Hom. 82. in Ioan. Hom. 4. de Lazaro. Hom. 2. in Psal. 20. Hom. 4. II. 24. 60. in Genes. 45. ad Pop. B. Doroth. serm. II. Euseb. Emiss. Hom. 7. 8. 9. ad Hon. & Hom. I. de Epiph.

X. COMMENDATIO PHILOSOPHIÆ.

EXORDIUM duces à persona tua extenuatione & *Vide Orat. 6. Pet. Ioan. Perpiniæ. orat. 4. Antonis Mures.* *Quem-* admodum de Carthagine silere, quàm parum se dicere malle bello Jugurthino scribebat Sallustius, ita & mihi hoc tempore de Philosophia, argumento nõ minus fuso, quàm præclaro, breviter dicturo optandum, & multo quidem magis, fuerat, illam omnium disciplinarum alumnam tacito potius consensu comprobare, quàm orationis inæqualitate obscurare. Illum, omnibus alioqui eloquentiæ præsiidiis, quibus Romani Imperii æmulam pro dignitate exornare poterat, abundè instructum, ipsum solum tempus aliò properare monebat, mihi verò, etsi molestissimum sit rerum planè divinarum laudem (quibus prædicandis difficulter, quamlibet in dicendo jejunus, modum invenias) in summas temporis angustias conferre, longè tamen molestius est, quod etiam si tempus datur, adjuncta sint ad hanc rem tanto minora, quantò ad Philosophiam, quam Carthaginem extollendam requiruntur majora.

PROPOSITIO cum captatione attentionis: Dum Philosophiæ honestatis, utilitatis, ac jucunditatis quædam perstringo argumenta, pro vestra, Auditores, consuetudine ac humanitate feceritis, si & amicè, intelligentè, idq; non sine vestro commo- do dicentem attenderitis.

CON-